СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 106. Джерзі Сіті, Н. Дж., понеділок 9-го травня 1938. No. 106. Jersey City, N. J., Monday, May 9, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ГОСТРА ДЕБАТА СЕКРЕТАРЯ ҐОЛА З ОДНИМ ЖУРНАЛІСТОМ

ВАШИНГТОН. — У часі пресової конференції вивязалася між секретарем заграничних справ, Ґолом, і журналістом Парсоном гостра дебата, в якій дебатанти ледве стримували свої почування. Парсон закидав, що американський уряд ламає міжнародні договори, коли позволяє вивозити до Німеччини зброю. У версайськім договорі було виразно заборонено Німеччині мати цепеліни і бойові літаки, а проте Америка позволяє Німеччині спроваджувати літаки або поодинокі частини звідси, помагаючи і заохочуючи Німеччину в той спосіб далі ламати цей договір. Ґол відповів, що версайський договір вже давно поломаний і за це відповідальна тільки Німеччина. Бо цей договір накладав певні заборони на Німеччину, але не забороняв нічого Америці.

ЕКЕНЕР ХОЧЕ ВІД АМЕРИКИ ҐЕЛІЯ.

НЮ ЙОРК. — До Америки прибув Гуґо Екенер, предсідник німецької цепелінової компанії, щоб купити від Америки незапальний газ гелій. Від часу, коли згорів кермовик „Гінденбург", німецькі інжинірн постановили більше не наповняти кермовиків запальним газом, тільки гелієм. Але гелій має лише Америка. Американський уряд відмовив продажу гелія Німеччині тому, що думає, що Німеччина зужиє його до воєнних цілей. Екенер говорив, що кермовики в будучій війні будуть непридатні, бо їх легко можуть знищити літаки. Екенер також говорив, що Америка має тільки тепер нагоду продавати цей газ, бо за кількадесять літ кермовики цілком зникнуть, а їх заступлять літаки.

ОБМЕЖУЮТЬ ВОЛЮ ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШИНГТОН. — Конґресовий комітет засобів одобрив плян президента, на основі якого конґрес мав би ухвалити на боротьбу з безробіттям чотири і пів біліона долярів. Та рівночасно з одобренням комітет задумує накласти певні обмеження на президента, вказуючи йому, що він може з тими грішми робити, а що ні. Передівсім хочуть йому заборонити будувати такі державні підприємства, які конкурувалиб з приватними. Передбачають, що цей плян перейде в конґресі великою більшістю голосів.

СУД ВТРУЧАЄТЬСЯ ДО КОМІТЕТІВ ПРАЦІ.

ШІКАҐО. — Шікаґовський окружний суд зажадав від місцевого комітету взаємин праці всіх документів, що відносяться до суперечки між комітетом і компанією „Інленд Стіл". Комітет праці змушує компанію признати юнію К.П.О. одинокою стороною, з якою компанія може робити контракти праці. Компанія протестує проти цього.

НАРЕШТІ РОЗГЛЯДАЮТЬ КОЖУШНИЙ СТРАЙК.

НЮ ЙОРК. — Головний комітет взаємин праці приказав нюйорським комітетові розглянути справу страйку нюйорських кожушних робітників, що тягнеться вже від довшого часу. Робітники закидають 260 власникам, що вони ламали акт Ваґнера і виключили неправно коло 3,000 робітників. Тепер робітники домагаються одного міліона долярів за леглих робітничих заплат.

ГОЛОДОВІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В КЛІВЛЕНДІ.

КЛІВЛЕНД. — У шістьох дільницях Клівленду вибухли голодові демонстрації. Безробітні масово прийшли під бюро помочі і кричали: „Ми хочемо їсти". На основі обчислень коло 300,000 мешканців Клівленду живуть з посередньої, або безпосередньої помочі уряду або міста. Посадник Буртон заявив, що потребуючі дістануть поміч і ніхто в Клівленді не буде голодувати.

ХОЧУТЬ ПРОВІРКИ ПРАЦІ НАЦІСТІВ.

ВАШИНГТОН. — Конґресмен Семюел Дікстейн заявив, що в конґресі коло сто членів зголосили свою готовість домагатися від конґресу назначення спеціяльної комісії для провірки всіх чужинецьких фашістівських організацій, головно націстичних. Дікстейн говорив, що на днях він зробить у конґресі сензаційне відкриття і викаже, що в останніх часах прийшли з заграниці до Америки коло чотири міліони долярів на пропаґування тут протидемократичних, фашістівських доктрин.

ТЯЖКЕ РІШЕННЯ ДЛЯ РОДИЧІВ.

ШІКАҐО. — Пятьлітня дитина Коленів захорувала тяжко на очі. Лікарі ствердили, що лиш операція, яка зробить дитину сліпою на ціле життя, може врятувати її від смерти. Тепер родичі мають рішити: чи вибирати сліпоту для дитини, чи життя. Вони склоняються до того, щоб здатись на ласку Божу і таки операції не переводити.

В ОСЕРЕДКУ ЕВРОПЕЙСЬКОГО ЗАКОЛОТУ.

Міждержавні порозуміння, що їх тепер укладають головачі европейських держав, усе згадують Чехословаччину. Її президент, д-р Едвард Бенеш зо своєю дружиною відпочиває в своїм маєтку в Сезімово Усті під Прагою.

СКІЛЬКИ БУЛО ДОСІ ВИДАНЬ ШЕВЧЕНКОВОГО „КОБЗАРЯ".

Від 1840-го року дотепер появилося 91 видань Шевченкового „Кобзаря", та це не є скількість, що покривалась би з вартістю тієї переломової книги й вимогою її якнайбільшого поширення. Розкладаючи ті видання на роки, є їх менше, як одно на рік. Бували роки, в яких не появилося ані одно видання, причому й загальна скількість тиражу теж не імпонує. Найбільша скількість „Кобзарів" появилася в переломових 1917—1919 роках, коли відроджена українська державність поневолі наводила на думку творчість її духового батька. Загальний тираж усіх видань „Кобзаря" можна обчислити приблизно на 400,000 примірників.

ПОНАД 20,000 ГЛУХОНІМИХ ДІТЕЙ У ТУРЕЧЧИНІ.

На прохання і заходом організації глухонімих у Туреччині міністерство освіти рішило основати великий інститут для глухонімих, бо дотепер існувала для них лиш одна школа. Управителя інституту спроваджують із закордону.

1,000 ОСІБ РАНЕНИХ У КІНІ.

В однім з кінотеатрів в Олівейра де Бейро в Портуґалії вибухла пожежа підчас висвітлювання фільми. Між публикою повстав переполох, підчас якого 1,000 осіб було ранених.

В АНГЛІЇ НЕ БУДУТЬ УЖЕ БИТИ В ШКІРУ.

Англійський уряд підготовляє закон про скасування кари биття в англійських школах і засудженних у суді. Міністерство освіти видало обіжник до шкіл, щоб уже не били дітей за провини, бо незадовго появиться новий закон, що скасує кару биття. —

ЗРУБАЛИ „РОВЕСНИКА" ЛЮДВИКА XIII.

Із Валянсієну повідомляють, що там зрубали найстаршу тополю в цілій Франції, що її посадили вже більше як 300 літ тому у лісі Бонсекур, недалеко Валянсієну.

Чотирьом рубачам, які разом мають 250 літ життя, припала честь зрубати 300-літню тополю.

Коли дерево, що важило 30 тон, падало, знищило воно притім кілька сусідніх дерев. Сова, яка мала гніздо на одній із велитенських галузей тополі, приглядалася зчудовано до рубачів і численних туристів, які приїхали подивитися, як рубають старезне дерево. Вона покинула дерево, щойно тоді, коли тополя захиталася.

БІБЛІЯ НА ЕКРАНІ.

З Лондону повідомляють, що в одній з англійських кіностудій відбувається накручування біблійних сцен у природних барвах. Управа кінового підприємства хоче показати на екрані сцени зо Старого і Нового Завіту у трьох окремих частинах.

Дирекція підприємства держить покищо в тайні, хто з акторів гратиме ріжні ролі. Відоме лиш те, що глядачі матимуть змогу оглядати на екрані всі важніші біблійні події. Кошти продукції обчислюють уже тепер на 400 тисяч фунтів стерлінгів.

ГРАБУНКОВИЙ НАПАД.

Невідомі грабіжники напали вечором на дижурного залізничого руху Зиґмунта Вішнєвского на стації Бобровники під Ловічем і вбили його. Опісля забрали револьвер, залізну касетку з грішми і втекли. Поліція шукає грабіжників. На основі проданих білетів виходить, що грабіжники забрали 8 злотих.

СТРАХ ПЕРЕД НАЛЕТОМ ЛІТАКІВ.

Португальська преса веде кампанію за будову підземних сховів для населення перед налетом літаків та розбудову й поширення доріг, щоб на випадок налету літаків населення могло швидко втекти з міста. Лісабона з 600,000 населення має ледви сім вузьких доріг із закрутами, що їх можуть затарасувати два або три вантажні авта.

ЗАЛІЗНИЧІ РЕКОРДИ.

Давно вже минули ті часи, коли парова льокомотива була найкоршим комунікаційним засобом. Літак і авто перевищили її багато разів. З уваги на таку небезпечну конкуренцію залізниці, особливо в західній Европі та Північній Америці, намагаються крім комфорту забезпечити також подорожним якнайбільшу скорість у часі, бож відомо, що тепер „час — то гроші".

Найбільшу скорість досі осягнула німецька електрична льокомотива на шляху Берлін —Есен, а саме скорість 210 км. на годину. Парові машини залишилися позаду, бо нпр. англійська парова льокомотива, побудована з нагоди ювилею короля Юрія V. осягнула в часі проби в 1935. р. ледви 173 км. на годину, отже залишилася далеко поза звичайними перегоновими самоходами. Вже пристосування бензинового мотору до залізничого руху дало кращі висліди, бо ось торпеда на лінії Париж—Авр осягнула скорість 185 км. на годину.

На перше місце висувається тут Америка, де аеродинамічний поїзд на шляху Сан Франсіско—Шікаґо осягнув скорість 153 км. на годину. Це вже скорість, яка зближається до недавно ще стосованих скоростей на торговельних летунських лініях.

Між Берліном і Гамбургом курсує т. зв. „Літаючий Гамбурґієць", що іде зо скорістю 138 км. на год. „Літаючий Шкот" між Лондоном і Сентоном осягає пересічну скорість 115 км. на год. Таку саму скорість осягає поспішний поїзд між Римом і Больонією, але треба зазначити, що це електричний поїзд. У Франції аеродинамічний поїзд Париж—Марсей осягає між Ліоном і Авіньйоном 110 км. на год. Такі европейські експреси можуть похвалитися скорістю коло 100 км. на годину. Французькі залізниці, хоч не побивають рекордів, мають найбільшу скількість швидких получень в Европі і на світі. На другому місці стоять німецькі залізниці, відомі ФФД-поїзди, потім англійські, і врешті італійські, які в останньому часі зробили на цьому полі великий поступ.

У Польщі найбільшу скорість має поїзд Варшава—Вільно, який робить на годину 76,2 км. Скорість більшу як 100 км. осягають у Польщі тільки моторові торпеди. Значить, у Польщі ще дуже далеко до европейських рекордів на залізниці. Можна мати хіба тільки ту потіху, що в Польщі менше залізничих катастроф, як за кордоном.

СТАВЛЯТЬ ВЕЛИКІ ПЕРЕШКОДИ ЮВИЛЕЄВІ „ПРОСВІТИ"

ЛЬВІВ. — Польська влада йде назустріч вшехпольській пресі й робить усе можливе, щоб не допустити до того, щоби „Просвіта" могла відсвяткувати свій 70-літній ювилей достойно, себто в спосіб, намічений товариством. На цей ювилей мали прибути відпоручники з цілого краю. Мав відбутися величавий зїзд на площі Сокола-Батька. І величавий концерт. Святочні обходи мали відбутись у перших днях червня. А ось тепер товариство проголосило, що польська влада „визначила тимчасово термін Свята і Конґресу „Просвіти" у Львові від 21-го до 24-го травня 1938 року". Та влада поробила теж ріжні обмеження, навіть щодо вживання прапору товариства „Просвіта". Заборонила вживати учасникам Свята і Конґресу прапорців, щоб таким чином зменшити велич маніфестації. Подібне сталося навіть з членськими відзнаками, що їх звичайно носять у кляпі. І тут польська влада поробила обмеження, щоб не виглядало, що Українці виступають як правдиво зорґанізована маса. Цілком певно робитимуть перешкоди і тим, що схотять прибути на ту маніфестацію з сіл і містечок. Вже є відомо, що польська влада відмовила візи багатьом представникам українських організацій, котрі є поза межами Польщі, а котрі хотіли бути на Святі „Просвіти".

„ДІМ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛЯНИНА".

ЛЬВІВ. — На цей рік припадає 90-ліття знесення панщини в Галичині. Та святкування цеї події відложено на 1939 рік, щоб не перешкоджати ювилеєві „Просвіти". Зроблено це ще й тому, що в наступному році святкуватиме товариство „Сільський Господар" 40-ліття своєї діяльности. Обидва ті свята будуть злучені разом. Щоб їх гідно відсвяткувати, рішено вже тепер розпочати збірку на будову „Дому Українського Селянина" у Львові. Цей дім був би памятником для всіх тих, що всі свої труди і життя присвятили для піднесення хліборобської культури українського села. Цей дім буде репрезентувати у Львові силу організованости українського селянства.

ПЛАСТОВИЙ ВЕЧІР.

ПРАГА. — Чотирнацятий курінь українських пластунів у Празі влаштував вечір української пластової поезії, що випав дуже цікаво.

УКРАЇНСЬКІ СТОЛЯРІ.

ЛЬВІВ. — Дня 10. квітня відкрито у Львові першу українську столярську кооперативу „Архо", яка обєднує коло 60 столярів. Це нова українська позиція, що має вирвати українських столярів зпід визиску. Згадуючи про те, українська преса пише таке: „Відтепер всі закупи меблярських виробів будемо робити лише в склепі кооперативи „Архо", що міститься у Львові при вул. Корнятків".

ПОМЕР О. Л. БОСЬКИЙ.

БРІСЕЛЬ (Бельгія). — Помер бельгієць Ван де Боске, відомий серед українців як о. Людвик Боський, парох укр. кат. церкви св. Володимира Великого в Брiселі. Належав до чина оо. редемптористів. Як місіонар, відвідував українські кольонії в Бельгії, Франції, Англії й Люксембурґу. Добре відомий із своєї проповідницької діяльности між українськими іміґрантами в Канаді й Злучених Державах.

ВИДАЛИЛИ З ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Польська влада візвала кореспондента голяндського часопису покинути негайно Польщу. Як причину подано те, що журналістка „надужила права гостинности" і в неправдивий спосіб писала за границею про положення жидів у Польщі.

ПРОТИ ЗВЯЗКУ З СОВЄТАМИ.

РИМ. — Американський кореспондент подає, що Мусоліні прибічив Гітлерові, що натисне на Чехословаччину, щоб вона вдоволила бажання судетських німців та зірвала союз із Совєтами.

ДВА КАПРАЛІ.

РИМ. — Заграничні кореспонденти, що приглядалися до небувалої військової паради на морі і на суші, стверджують, що Італія є тепер справжньою силою, бо армія змодернізована і добре виеквіпувана. Та найдивніше виглядає це, що того доконав в Італії бувший капраль Мусоліні. Ще краще, кажуть вони, вивязався з того завдання в Німеччині бувший капраль Гітлер. А тепер ті два капралі стояли разом з королем і були предметом величавих овацій.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СЕКРЕТАР ВІЙНИ ПРО КРАЙОВУ ОБОРОНУ Й ВІЙНУ

Секретар війни в кабінеті президента Рузвелта використав річну конвенцію Торговельної Палати Злучених Держав, щоби повести на ній пропаґанду за нову програму федерального уряду щодо збільшення видатків на державне збросння. Його промова, що мала обертатися коло справи крайової оборони, вийшла далеко поза цю тему й обговорювала цілу міждержавну ситуацію в світі в теперішню хвилю. Цим вона причинилася трохи до розкриття мотивів, що штовхають федеральний уряд добиватися від конґресу ухвалення велитенських видатків на збільшення армії й фльоти.

Секретар війни вийшов із заложення, що Америка хоче миру. Це він приписує її демократичному устроєві, бо, мовляв, усі демократичні держави є настроєні мирово. Одначе, на його погляд, демократичні держави можуть теж стати дуже сильно за війну, якби так якісь події в світі розбудили в них сильне обурення.

Секретар Вудрінґ не представляє нинішнього положення в світі так, начеб у ньому війна була неминуча. Фактом є, що останніми тижнями напруження в Европі трохи полекшало. Одначе він не вважає цілої ситуації в світі за таку, що требаб війни назавжди виключати. Він представляє світ здеморалізованим, а під цим він розуміє те, що в ньому не шанується більше міждержавних умов. Як приклади такого непошанування власних зобовязань державами секретар Вудрінґ подає узброєння Німеччини всупереч версайському договорові та напад Італії на Етіопію, хоч думаюча людина певно не поставить цих двох фактів нарівні, бо версайський договір казали аліянти підписати Німеччині, приложивши їй баґнет до грудей.

Змалювавши „здеморалізований світ", секретар Вудрінґ робить висновок, що в такому світі всяка держава мусить дбати за розвій своїх збройних сил, бо лише страх інших держав перед великою фльотою й армією здержить їх від нападу на край. Щоб доказати цю точку, секретар уживає звичайної ілюстрації: „Якби поліцаї дістали гострий наказ ніколи не вживати сили, чи моглиб вони вдержати порядок? Якби держава теж була зобовязана ніколи не вживати сили, економічної чи мілітарної, то як довго інші держави шанувалиб її в анархістичному світі?"

Далі секретар Вудрінґ дає мимоходом відповідь на комуністичне й фашистівське наставлення, що тільки одновластя дає силу державі. Він каже, що Америка зо своїм демократичним устроєм є сильніша від автократичних держав, бо основою мілітарної сили є господарка, а щодо економічної сили, демократичніші держави є сильніші від самовладних держав.

З цілої промови секретаря війни пробивалась думка, що Злучені Держави не все будуть держатися мирової політики, бо при відповідній провокації й вони готові піти до війни. Замітно, що цю саму думку від якогось часу повторяють і інші визначні федеральні урядники, аж до самого президента включно.

КАРТИНА З БОРОТЬБИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН

(Для „Свободи" з Праги).

У XIX-му віці мала Европа **„хворого чоловіка".** Так називали Туреччину і всякими операціями (війнами і повстанням) люди старалися його лікувати. Вилікувала того „хворого" доперва світова війна.

І, як знаємо, тепер уже ніхто не називає Туреччини „хворим чоловіком". Зате зачинає ця назва прилипати до **Советів.** А другим хронічно „хворим чоловіком" починають називати Чехословаччину. Невелика вона та й дуже розумно збудована, але щож: уже поминувши жидів, котрі благорозумно все тримають з тими, що наверха, має вона в собі аж **шість національностей!** Одним словом — стара Австрія у малім розмірі. Є між тими національностями такі, що хотять лучитися з окремими державами тої самої національности. До таких належать німці, мадяри і поляки; та є й такі, що лишилисяб (покищо!) як приналежні до Чехословаччини, але жадають автономії, повної автономії!

З цеї причини найбільше кричать по німцях словаки, а боротьба між ними і чехами загострюється з кожним днем. А яка вона, то видно найкраще по тій великій хриї у празькому соймі, яка зчинилася з нагоди промови члена словацької „лідової" партії, посла **Сідора.** Він заявив, що від часу повстання чехословацької республики робили чехи на Словаччині всілякі заходи, але ті заходи не йшли приписаною дорогою, не вели до конституційного обезпечення прав словаків, забезпечених їм договором, заключеним у Пітсбурґу 1918 року.

А з цим договором вийшла ціла історія, а навіть пок. Масарик, котрий так дуже любив „правду", у тій власне справі щось... не тее.

Чехи кажуть, що це не був ніякий договір зо словаками як нацією, а тільки така собі балачка з тими словаками, що мешкали тоді в Пітсбурґу.

А на це словаки: Це були часи воєнні, часи революційні і годі було на самій Словаччині, під загрозою мадярських шибениць, вибирати якийсь словацький уряд, якусь Національну Раду. І ви, чехи, мали також лише, так сказати, **„самозванців"** на чолі вашої революційної акції. І Масарика не вибрав ще тоді чеський нарід загальним голосуванням. І чехи і словаки, що зібралися були тоді в Пітсбурґу, ділали в імені своїх поневолених народів вдома, і те, ного вони тоді договорились, і той договір, що тоді підписали, є важні і обовязуючі для обох народів.

Посол Сідор покликувався на це в своїй промові і підніс, що те, що чехи досі на Словаччині зробили, є лише змагання чеської переваги, та до цілковитого зчехізування Словаччини. Словаки і чехи віддалюються чимраз більше від себе на полі реальної роботи, як і на полі ідейнім. Лише ідея, на підставі якої основано цю державу, може її вдержати при житті.

Промову посла Сідора перервали чеські посли пристрасними окликами, а вже до великого вибуху дійшло, коли Сідор почав цитувати голос одної чеської ґазети, яка назвала Словаччину **„чеською кольонією".**

Колиж у дальшій своїй промові почав Сідор таврувати поліційний режім на Словаччині та штучне викликування політичних процесів і нарешті назвав процес проти проф. Тука (що дістав 15 років тюрми) „мордом справедливости, опертим на фальшивих зізнаннях підкуплених свідків", — тоді в соймовій салі повстала така буча і піднялись такі крики, що взагалі не було чути, що бесідник дальше говорив.

Немало гіркого дав чехам випити і судетсько-німецький посол **д-р Роше,** який обговорював внутрішні справи Чехословаччини, що їх важко видержати. „Мусить змінитися — говорив він — поступовання чехів супроти німців, що мешкають у Чехословаччині. Чехи мусять управильнити своє поступовання з національними меншинами. Роше остерігав перед „виховуванням" людности при допомозі поліції з ґумовими палками, жандармерії та гранічерів.

Та й на німцеві і його жалях іще не скінчилось, бо виголосив іще дуже гостру промову посол **Вольф,** поляк, дарма, що носить німецьке назвище. А коли він говорив, то нам, кореспондентам, що сиділи на ґалерії, здавалося, що він оповідає про відносини в Галичині, лише що в Галичині покривджені — це українці.

Щодо українських послів із Закарпаття, то вони держаться тепер вижидаючої тактики і хотять найперше переконатись, як та перша фаза автономії буде в них виглядати.

Іван Недоходюк.

ЗАГАДКА МЕКСИКАНСЬКОГО ЦІСАРЯ МАКСИМІЛІЯНА

Романтична історія. Брат австрійського цісаря Франца Йосифа, Максиміліян, на імпровізованім троні Мексика! Чому молодий архикнязь пішов на цю авантуру — легко зрозуміти: молодість шукає слави; не вважає на перешкоди. Але чому два европейські цісарі — Наполеон III. французький і Франц Йосиф австрійський так легковажно і так згідно післали Максиміліяна на безвиглядне підприємство? Скажуть: Франції хотілося забезпечити своє панування в Мексику. Але чому Наполеон III. спинився на особі Максиміліяна, архикнязя з роду Габсбурґів? Чому цій авантурі сприяв, у повній згоді з Наполеоном, Франц Йосиф, хоч він знав, що для чужих претендентів ситуація в Мексику була катастрофальна? Цю загадку хоче вияснити в новій книзі письменник Л. Деко (Decaux). Книга вийшла в Швайцарії під назвою — „Максиміліян і Шарльотта".

Автор бере в основу своєї книги відому леґенду про походження Максиміліяна і приходить до висновку, що це походження привело нарешті архикнязя до передчасної смерти в Мексику. Леґенда про походження Максиміліяна така: Коли Наполеонового сина, „римського короля" Наполеона II., після поразки Наполеона під Ватерльо взято на виховання в Австрію, то молодий Наполеон, ставши дорослим, мав любовну пригоду з архикнягинею Софією, жінкою архикнязя Франца Карла. Плодом цих відносин був Максиміліян II. Сама арх. Софія знищила всі листи, з яких нащадки моглиб довідатися про її відносини з молодим Наполеоном. Одначе, про це знав всемогутній колись австрійський міністер Меттерніх, який про незаконне походження Максиміліяна повідомив його старшого брата Франца Йосифа і французького цісаря Наполеона III. З цього Деко робить висновок, що цісарі австрійський і французький мали причину для того, щоб держати Максиміліяна на подалі від Европи. Меттерніх перестерігав австрійського цісаря перед „узурпаторською кровю" його брата Максиміліяна, а Наполеон III. тим більше боявся Наполеонового внука, що сам був сином Наполеонового брата лише по імені, в дійсності ж його батьком був голяндський адмірал Верґіль.

Коли визнати за правду цю леґенду про походження архикнязя Максиміліяна від Наполеонового сина, то і його мексиканська авантура набирає лиховісного забарвлення, бо в цю історію вплітаються недобрі наміри тих, що хотіли позбутися Максиміліяна за всяку ціну. Для доказу версії про таємниче походження Максиміляна Деко наводить один цікавий документ. Це лист Селестена Шантені, садівника при дворі цісаря Наполеона I. Коли Шантені довідався з ґазет про заручини Максиміляна з княжною Шарльотою бельґійською, він післав їй лист у якім розкрив таємницю походження Максиміліяна. Разом з листом Шантені переслав княжній також букет із перел, зроблений подібно до білих фіялок, які дуже любив син Наполеона. В листі Шантені оповідає про те, як його жінка поїхала була з малим „римським королем" з Парижу до Відня, щоб його доглядати, як пізніше її разом з іншими французами вислано з Австрії, але потім „моя жінка вернулася до Відня на бажання її високости архикнянгині Софії, коли народився архикнязь Максиміліян, син герцоґа Райхштадтського (Наполеона II.). Їй також її високість архикнягиня Софія доручила року 1832 передати лист для пані матері (титул матері Наполеона I.), коли помер її внук, римський король... Тепер живе ще його дитина, архикнязь Максиміліян. Але тоді це була таємниця. Моя жінка, вмираючи, поклала мені рамку (з букетом із перел) на серце. Вона сказала: „Коли архикнязь ожениться, то ти мусиш це післати його дружині". Я мусів при смертній постелі присягнути їй. Я не знав, чи я до цього доживу. Коли я почув, що Ви маєте стати його дружиною, я надумав виконати бажання померлої: посилаю цю рамку і бажаю вам обом багато щастя".

Але Максиміліян і Шарльотта не мали щастя. Заплутавшися в мексиканську авантуру, Максиміліян був р. 1867 розстріляний мексиканськими патріотами під проводом Хуареса. Шарльотта збожеволіла. Цісар Наполеон III. не тільки не поміг Максиміліянові, але відкликав навіть своє військо з Мексика. Франц Йосиф також лишив свого брата без помочі в далекій Америці. Так, неначе два цісарі в Европі чекали, коли з Максиміліяном станеться катастрофа...

Щоб вияснити цю темну історію, наука не має зовсім певних доказів. А проте, слідом за Деко можемо спитатися: Чому це так стаося, що архикнязь Максиміліян, „цісар мексиканський", довідався про повну безнадійність свого підприємства не тоді, коли був в Европі, а тільки, коли прибув до Мексика? Хто в цім винен?

С. Г.

МАТЕРЯМ — В ДЕНЬ МАТЕРИ

О, Мамо! Щастя Ти безмірне!
Розрадо серед хвиль туги.
Ти світиш сонічка промінням,
Барвами пишної дуги.

Ось день весни настав погідний,
Матерям шану дає світ.
Ликуй і тішся, Ненько Рідна,
І жий щасливо много літ!

Небесних ласк Ти, Ненько, повна,
Що бють з лиця Твоїх очей,
Ти шани й вдяки все достойна
За щедрість й жертви для дітей.

Любов Твоя — це святість Бога,
Що ллєш Ти в душі поколінь,
А усміх Твій — це перемога,
Що гоїть біль всіх ран й терпінь.

За працю, жертви і за труди,
Що для життя, Ненько, даєш,
Доки рід людський жити буде,
Ти в славі й честі житимеш.

За любов, жертви й горя чашу,
Що Ти з народом рідним пеш,
Благословенна, Ненько наша,
З дітьми своїми житимеш.

Ось день весни іде погідний,
Матерям шану дає світ.
Ликуй і тішся, Ненько рідна,
І жий щасливо много літ!

Степан Мусійчук.

Хто живе в спокою духа той сам із власної волі любитиме поступати згідно із законом: і наяві і в сні. **(Геракліт).**

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Філядельфія, Па. — До списку жертв на протестаційнім вічу додати: Гавриїл Слободян $5, а по $1: В. Белюх і Салтанюк.

Р. Г.

ГРІШНИК

(Оповідання)

(4)

На Чепуха знов прийшла неначе скаженина. Його звичайно жовтаве лице стало темно червоне, багряне. Став страшно клясти, при чім його голос так змінився, що він ті свої проклони піяв. Декан успокоював його:

— Не будь смішний! То пуста балаканина дурних людей.

— То не пуста балаканина! Як я бачив своїми очима, то бачив. Козел має мій ніс, мої очі...

— Я бачив цю голову на стіні. Ти не такий страшно поганий, як та голова. Я розплакавсь би над тобою, як би у тебе морда така, як у провідника тих козлів!

— Це правда, що я не такий поганий. Та маляр зробив мене таким, що аж лячно дивитися. Люди будуть хреститися з жаху, позираючи на мій образ. Ціле село буде сміятися з мене. На це я позволити не можу і не позволю!

— Нехай люди ґоворять, що їм слина на язик принесе. Як це неправда, то побалакають і забудуть.

— Колиж бо кажу вам, що я сам бачив. Що бачили мої очі, то це годі заперечити.

— З тобою про це нема що балакати, бо тобі щось хибує!

Декан виймив з уст циґаро і, сумно похитуючи головою, глядів на мельника.

— Хибує? Як? Що мені хибує? Гадаєте, що одна клепка? — спитав Хома стрівожений.

— Ось тут хибує вам дещо, — сказав декан, показуючи на груди, там, де серце.

— Я може хворий на серце?

— Ні. Ти здоровісенький. Та зате маєш недобру совість! — сказав декан остро, грізно глянувши на Хому.

— Я не маю злої совісти! — запевняв Хома, та голосом не дуже рішучим.

— Ми всі грішники, любий Хомо, — всечесніший говорив далі. — І праведник пітикнеться на днину сім разів!

Чепух мимохіть трохи скорчився, як це на проповідях в церкві привик був робити. Зпідлобя дивився на декана, склавши лице як яке невинне ягнятко.

— То твоя нечиста совість, Хомо, робить, що грішний козел на малюнку видався тобі твоїм власним образом! — знов промовив декан.

— Ні, І я сам бачив і люди в селі...

— Не виходи мені тут з людьми. Я тобі кажу, що то твоя нечиста совість.

Хома покрутив головою заперечуючо.

— Ні? А чи ти в своїм млині все справедливо мірив і важив?

Чепух поневільно стрясся. Йому зачало ніяково бути.

— Ти ніколи не був скупий? З твоєї зайвини ти все давав церкві і бідним? — питав декан далі.

— Я не маю зайвини! — вистогнав Хома. — Я мушу тяжко працювати і заробляти.

— Ти закаменілий грішник! — гримнув тепер декан і, позираючи грізно на Чепуха, станув перед ним. — Ти закаменілий і непоправний грішник, якому Бог показав, що з ним буде на страшнім суді!

— Сусе Христе! — вистогнав Хома і став раз коло разу хреститися.

Хомі зробилося гарячо, душно. В цій хвилі він вже сам не знав, як воно є. Чи Ілько Гудик намалював його там, чи може лихий заморочив його і показав йому примару. Став пріти. Піт спливав йому по лиці. Знов добув свою червону хустину і розпучливо витирав лице, карк.

Декан став думати, що ще сказати грішникові. Показалося, що це не потрібне. Почув кроки в сінях, хтось застукав. Коли декан крикнув „прошу!", двері відхилилися і поріг переступив гарний, крепкий, може трицятьлітній парубок. То був маляр Ілько Гудик.

Хома Чепух підскочив з крісла, начеби гадина вкусила його. В одній хвилі забув про свою нечисту совість, про страшний суд і взагалі про все те, що декан сказав йому. Поява маляря знов його розбурхала, наново розбудила лють, доводила до скаженини. Всі сумніви щезли. Тепер дав би свою шию, що Ілько таки зробив йому наміреного збитка, щоби його перед цілою громадою осмішити.

— Ти тут? Ти собако! Ти худобо! Ти... — крикнув і метнувся до маляря, щоби його обіруч вхопити за горло.

— Так. Тепер можете оба порахуватися, — сказав декан цілком спокійно. — Тимчасом я піду випити мою каву. Лиш кажу вам одно. Як хочете битися, то не в моїй хаті. Чи розумієте мене?

— Я розумію, — відповів Хома, ладячися знов скочити на Ілька.

Коли декан вийшов, оба якийсь час стояли, позираючи на себе, як ті два когути, що ладяться вдарити один на одного. По хвилі Ілько зачав весело посвистувати собі.

— Признайся! — трохи стогнав Хома півголосом, трохи шипів. — Ти мене змалював, чи ні?

— А когож би, як би не тебе? Таки тебе! — відповів Ілько цілком спокійно.

Настала хвиля тишини. В нутрі мельника кипіло.

— Ти назад зітреш мене! — нарешті зажадав Чепух.

— Ні, не зітру тебе.

— Зітреш мене, замалюєш мене! — кричав Хома, не тямлячи себе.

— Не зітру і не замалюю! Лишишся нагорі так, як тепер стоїш там! — відповів Ілько, відвернувся і, посвистуючи, підійшов до вікна, призираючися до пави на подвірю.

— Ти не зітреш мене? — спитав Хома з грізним спокоєм.

— Ні. Ти там лишишся.

— То я сам зішкробаю!

— Можеш зробити, що сам схочеш. Не буду боронити.

Ілько здвигнув плечима і знов обернувся до вікна, кажучи:

— Як ти себе зішкробаєш, то підеш до криміналу за зневаження церкви!

Аж лячно було дивитися на Хому, так біснувавто викривилося його лице. По хвилині мовчанки Хома став просити плаксиво:

— Ільку! Кажу тобі останній раз, замалюй мене.

— Ааі не сниться мені! Доброго образу не буду псувати.

— Ти не маєш серця в тілі? — спитав Хома, гадаючи, що таким тоном зворушить Ілька.

— Стільки, що й ти! — відповів маляр, не відриваючи очей від пави.

— Ти гадаєш тому, що я тебе відсунув від Теклі? — спитав Чепух, подумавши хвилю.

— Ти вгадав.

— Ти може за те пімстився?

— І це ти вгадав, — відповів маляр. — Це моя заплата.

— Чи мало дівчат на світі? Хібаж ти не можеш знайти собі в місті ще кращу?

— Твоя правда! Текля мені вже цілком не в голові! Про мене, можеш її на віки задержати собі!

— То ти вже не хочеш її?

Питаючи так, Чепух багатонадійно і хитро позирав на Гудика.

— Тепер вона мені цілком байдужа і непотрібна, — відповів Гудик цілком спокійно.

Чепухові лекше стало. Він сказав:

— То тепер, коли дівчина тобі вже не в голові і ти не хочеш її, ти не повинен бути такий лютий на мене. Ти міг би мене замалювати.

— Про це нема що балакати! Ти вже намальований там і там лишишся.

Чепух сів на кріслі і обмірковував, що далі робити. Кортіло його накинутися на маляря грубою лайкою. Та вже показалося, що таким способом до цілі не зайде.

— Ільку, щось скажу, щось спитаюся тебе, — зачав наново.

— Я слухаю. Питайсь.

— Як би я тобі тепер дав Теклю?

— Можеш її лишити собі.

— Я тобі її відступлю... За те ти візьмеш мене з образу?

(Кінець буде).

З ДНЯ

ХОЧЕ ЖАРТУВАТИ.

Пише один з читачів: „Я знаю, чому Ви тепер пишете цілий час лиш про диктатуру і фашизм, а ніколи не скажете нічого веселого. Бо ви одружились. А звісно, коли чоловік одружиться, то вже йому нема чого сміятися".

Вибачте за слово, але то не так. Є інші причини. Передівсім, на нашу редакцію нападають ріжні „специялісти від провокації" і хочуть конче доказати, що ми фашисти і що ми за диктатуру. Тому ми змушені про ті річи писати багато.

РІЖНІ ЧИТАЧІ.

Крім того наша ґазета має ріжних читачів. Має таких, що в політиці вже добре визнаються і люблять нераз прочитати щось про фашизм і про диктатуру. Люди звичайно люблять читати про ті річи, в яких вже самі трохи визнаються. Той, що займається співом, любить читати про спів. Диригенти нишпорять за якимись новими піснями. Бизнесмени люблять читати про бизнеси (звичайно про такі, які вони самі мають). Учителі люблять читати про те, що відноситься до школи. Духовні особи залюбки читають про религію і церкву (але про свою!). Фармери і робітники шукають того, що відноситься до їх справ. Жінки люблять читати про жіночі справи, а дівчата люблять читати про любовні справи і про хлопців (таких, що хочуть женитись). А хлопці люблять читати про спорт і про гарних дівчат (таких, що мають гроші).

Та зпоміж усіх тих любителів знайдете певне число і таких, що цікавляться політикою.

ЩЕ ТОЙ НЕ ВРОДИВСЬ, ЩОБ УСІМ ДОГОДИВ.

Зрозуміло, що всіх задоволити годі. Передівсім тяжко задоволити всіх в одним ґазетнім числі. Бо, як сказано, ми маємо читачів з найріжнороднішими уподобаннями і з найріжнороднішою освітою. Деякі річи є затрудні і незрозумілі для одних людей, а заразом залегкі і нецікаві для інших.

Для редакції є дуже тяжко підібрати такий матеріял, щоб усіх нараз задоволити, хоч редакція в тім напрямку докладає всіх старань. Зрозуміло, що колиб читачі хотіли співпрацювати в тому відношенні з редакцією і час до часу писали не тільки про те, що їм не подобається в ґазеті, але також про те, що їм подобається, то це значно облекшилоб справу.

МОЖНА ПРИВИКНУТИ І ДО ПОЛІТИКИ.

Та мусимо зазначити, що хоч політика це може й нудна річ, то й до неї можна привикнути. Чоловк, то таке створіння, що привикне до всього. В часі війни, серед найтяжчих відносин, коли гинули коні, воли і всякі інші вючні звірята, люди видержували. Люди живуть серед гарячих пісків на пустині, а також серед вічних ледів півночі. Люди привикають до отруї, званої „алькоголь", і також люблять її (декотрі до безтями). Чомуж не можна би було привикнути до політики? Правда, дехто волить привикати до тютюну й алькоголю, та всетаки врядигоди треба попробувати і „найгіршого". Бо те „найгірше" грає нині в світі велику ролю.

Читаючи постійно політичні статті, читач ступнево виробить собі до них смак, а далі читання справлятиме йому навіть приємність.

ПРИКЛАДИ ЗАЦІКАВЛЕННЯ.

Щоб визнатись у політиці, треба знати правила політичної гри. Таксамо, як треба знати правила футболевих, чи яких інших змагань, щоб їх любити. Ось візьмім такий приклад зацікавлення в політиці:

Всі ми знаємо добре, що противники фашизму, серед яких на передовім місці стоїть провідник американських робітничих юній, Джан Луіс, говорять, що фашизм це явище капіталістичне. Що це капіталісти нишком впроваджують фашизм до даного краю, а той сам фашизм служить їм за сліпе знаряддя.

Та ось недавно той сам Джан Луіс сказав перед конґресовим комітетом безробіття такі слова:

„Життя всякої суспільности залежить від її здібности давати забезпечення і щастя людям. Фашизм і інші протидемократичні струї жирують на нужді, безнадійности і розпуці".

ЩО ЦЕ ЗНАЧИТЬ?

Що ці слова означають? Вони означають, що фашизму не накидають суспільності якісь люди згори, тільки здолу. З його слів виразно виходить, що піддержкою фашистівських організацій не є капіталісти, тільки нуждарі, люди, які попали в нужду й розпуку та які стратили всяку надію на поправу.

Так говорить тепер Джан Луіс. Але передтим він говорив інакше, і цілком певно за пару днів знов скаже щось інакше. Знов скаже, що це капіталісти піддержують фашистівські організації. Отже коли він говорить правду, а коли ні?

„РОДЗИНКИ".

Таких „родзинків", у яких політикани раз говорять одне, а раз друге, є більше. Хто цікавиться політикою, той розсмакує в тих „родзинках" і читання політичних статтей навіть справлятиме йому приємність. Він побачить, що політикани часто мають цілком щось інше на увазі, ніж те, про що говорять перед загалом. А пізнавши тайни їх політики, читач не дасть зробити з себе сліпе знаряддя в руках тих політиканів. Він матиме свою власну думку. Саме це є завданням наших політичних статтей.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

На покриття української участи у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році зложили дальші жертви: Українська Православна Парохія св. Софії в Бейон, Н. Дж., $42.80; Союз Українок, відділ 19-тий, у Бейон, Н. Дж., $25. Ці жертви передав Петро Борис, як теж зложив від себе $10; Платон Стасюк з Ню Йорку $25; Йосиф Зазуляк з Вустер, Масс., $10; по $5: Михайло Заверуха, Ірина Данилович, Михайло Борис.

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko, Treasurer.

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛКИ

В виказі жертводавців з Ню Йорку на Народню Лічницю має бути, що $1 жертвував Антін Куцик, а не Антін Кузик.

У статті „День Матери" (з 7. травня б. р.) має бути підпис: Ольга Барабаш, Шікаґо, Илл.

ДО ПИТАННЯ СОЦІЯЛІЗМУ

I.

Появилася брошура, видана українською мовою „Українським організаційним комітетом соціялістично-робітничої партії" в Ню Йорку, під заголовком **„Реформа, чи револуція"**. Є це властиво передрук промови відомого американського соціяліста Даніеля де Леона, про якого видавці цієї брошури говорять як про „найбільшого соціяліста на світі після Карла Маркса" та про якого навіть Ленін сказав: „Де Леон є одинокий соціяліст на світі, що після Маркса додав іще щонебудь до соціялістичної думки". Отож самі соціялісти вважають його одним з найбільших соціялістичних авторитетів на світі. Колиж додати до того, що згаданий „Організаційний комітет", який видав цю брошуру, на перше видання для української публики мусів вибрати таку його річ, що містить найважніші основи соціялізму, то можна булоб сподіватися, що читач знайде в ній ключ до найголовніших основ соціялізму.

Але так не є. Навіть з писань того „світового соціялістичного апостола" віє фразеольоґією, в якій важко доглянути зміст. Деякі місця його промови — блискучі. Але точної відповіди на те, що то є соціялізм та яке його практичне примінення — таки в цій брошурі не знайдете. Та перейдім усі важніші місця:

Де Леон пояснює, і то розумно, що таке „реформа", а що „револуція". Він послугується влучним порівнянням до пудля: коли ми пудля обстрижемо та на хвості чи вухах завяжемо кокарди, то ми справді змінимо його вигляд, але в суті річи пудель буде далі пудлем. Це буде реформа. Револуція буде тоді, коли ми сягнемо до розвитку пудлівського роду десятки тисяч літ взад і, збагнувши їх, виплекаємо якусь цілковито відмінну тварину. Реформа це поверховне явище; револуція — внутрішнє і ґрунтовне.

Далі де Леон пояснює, що то таке влада і держава, та наводить приклад із життя індіян. „Індіяни жили громадами", говорить він. „В них власність була спільна. Як це описав Френклін у свому нарисі історії і буцімто святості приватної власности, ніякої приватної власности серед індіян не було. Вони співпрацювали, працювали разом і мали між собою Центральну Керівничу Владу. В індіянських громадах та Центральна Керівнича Влада складалася з „сейчменів". Однаково, як обирано цю Центральну Керовничу Владу, але вона в них була. Та завважте ось що: її функція була в тім, що вона керувала кооперативною або гуртовою діяльністю громади і, керуючи нею, вона справді брала активну участь у продуктивній роботі громади. Без її роботи робота громади не булаб виконана".

Виринає питання, чому цей соціялістичний апостол так з легким серцем говорить, що те „однаково, як вибирано цю Центральну Керовничу Владу". Чомуж тоді на адресу деяких інших влад соціялісти роблять терпкі завваги, що вони прийшли при помочі насильства, розбою, терору, підкупу і т. п.? Як однаково, то однаково для всіх: для індіян, соціялістів, націстів, фашистів і т. д. Засада повинна бути всюди і для всіх однакова, коли вона має претенсії бути справедливою. Соціялісти не повинні нікого критикувати, як він прийшов до влади.

А далі говорить про індіян: „Коли в дальшім розвитку суспільства знаряддя продукції збільшились і розвинулись понад рівень, якого досягнули індіяни — коли люди навчилися перетоплювати залізну руду; коли через це саме стався важливий суспільний переворот, оповитий туманом століть, то всеж таки видний — переворот, що колов колишнє громадівське суспільство на двоє по лінії полу, тому, що чоловіки мали, а жінки не мали змоги орудувати знаряддям продукції — то і суспільство вилилось у нову форму. Попередня громада з її демократичною рівністю прав і обовязків пропала".

Ось так легко розправляється де Леон з тим переходом комуністичної системи, яка в початках панувала серед індіян, до капіталістичної. Чомуж він глибше не пояснив причин і сил, які штовхнули первісну індіянську систему „демократичної рівності" перемінитися в систему „нерівности і насильства"? Чи якийсь індіянський Гітлер появивсь і, силою розділивши громадське майно між поодиноких членів, сказав, що це їх приватна власність?

Де Леон фактично пояснює цей перехід, але так, щоб чоловік не доглупався, в чому річ. Бо, доглупавшись, про що мова, читач переконається, що це пояснення фактично вдаряе в саму суть соціялізму. Він жеж говорить, що це сталося тоді, „коли в дальшім розвитку суспільства знаряддя продукції збільшились і розвинулись понад рівень, якого досягнули індіяни; коли люди навчилися перетоплювати залізну руду..." Хіба це не є признання, що коли цивілізація поступає, коли громадське майно і громадські функції зростають, то починається в даному колективі ріжничкування, поділ на ріжні верстви, кляси? Наводячи цей приклад з індіянами, де Леон фактично навів клясичний приклад і доказ, що суспільне і політичне ріжничкування це природний гін, і він повстає з розвитком цивілізації.

Далі де Леон говорить іще про індіян: „Натомісць повстала суспільна система, нове суспільство, поділене на дві частини, що з них одна нездатна, а друга здатна брати участь у виробництві. Цей поділ суспільства на частини, що відбувся по лінії полу, зразу вже з самої природи не міг бути надто глибокий і гострий. Одначе, всетаки, вже в самім утворенню цих двох частин суспільства, що одна з них здатна, а друга нездатна себе годувати — ми маємо першу осторогу, перший відгук клас, класових ріжниць, поділу суспільства на залежних і незалежних, на панів і рабів, на володарів і підвладних".

Отсе знов ціла купа фраз, що нічого не означають. Чому де Леон так легко розправляється з тим подолом суспільства на дві частини, з яких „одна здатна брати участь у виробництві, а друга ні"? Що властиво він під тим розуміє? Та цеж одно з найважніших питань, з якого, як він сам говорить, потім виростає поділ на панів і рабів, на володарів і підвладних. А це місце де Леон перескочив дуже легко. Тому зупинім цього соціялістичного апостола і візьмім під увагу всі можливості, що ті слова могли означати. Отож, коли він думав, що цей поділ по лінії полу наступив тому, що чоловіки, як сильніші, захопили середники продукції — то з тим іще можна погодитися. Але коли де Леон думає, що через те чоловіки стали „здатні брати участь у виробництві", а жінки ні, то це вже неправда. Бо колиб так було, то на такій самій засаді можнаб сказати, що всі робітники це люди, які „нездатні брати участь у виробництві", бо вони не мають у своїм посіданні варстатів праці, фабрик. А це абсурд. А далі, нині вже можна би було твердити, що жінки, які, згідно зо статистикою, тепер мають у своїм посіданні 70 відсотків усіх американських капіталістичних підприємств, стали „здатні брати участь у виробництві", а зате чоловіки ні; чоловіки через те „стали рабами, підвладними", а жінки „панами, володарями". Це теж абсурд.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Вияснення о. Л. Сембратовича.

У Вашим цінним часописі з 2-го травня поміщено допис з Дітройту 23-тим відділом Союзу Українок про святкування памяти бл. п. Ольги Басарабової з кінцевою заміткою, що зо збірки на цих поминках ($11.22) „передано о. Сембратовичеві пять долярів". Тому, що та замітка моглаб кинути фальшиве світло на мою особу, звольте ласкаво помістити ось що:

Від ряду літ я правлю богослужения чи то в наміренні, чи з нагоди торжеств, улаштованих 23-тим відділом Союзу Українок. Цього року на просьбу того відділу я мав відправити 17. лютого Службу Божу за спокій душі бл. п. Ольги Басарабової. Як перешкодженого (бо я виїхав був на похорон бл. п. О. Евстахія Сидоряка), у відправі цього богослуження заступив мене Встл. о. д-р Степан Тиханський. Скарбничка 23-го відділу С. У. передала мені для доручення о. Тиханському належний гонорар у сумі пять долярів, якого одначе о. д-р Тиханський не приняв і тих пять долярів я передав тоді перебуваючому у Дітройті п. проф. Антонові Рудницькому на „Порадню Матерей" у Львові, про що я повідомив 23-тий відділ С. У.

При цій нагоді позволю собі замітити, що я ніколи від наших добродійних установ в Америці, а тимсамим і від Союзу Українок, ніякого гонорару за духовні послуги не приняв, а біс просив переслати його до Львова на таку корисну, а багатьома забуту установу, якою являється „Порадня Матерей".

о. Лев І. Сембратович.

ШЛЮБ НАД МОРЕМ.

Ця молода пара, Джордж Антоні з Покатело, Айдаго, та Джуаніта Сейлсбері з Лонг Біч, Каліфорнія, хотіли „неконвенціонального шлюбу" над морем. Проповідник Едвард Шуфлер дав їм шлюб над берегом моря в Лонг Бічу, Каліфорнія. Шлюб був частиною річного перегляду купелевих костюмів.

Лікарська „помилка".

Два молоді лікарі стрічаються в каварні.

— Чогож ти так зажурився? — питає один одного.

— Ех, я мав прикрий випадок.

— Певно вмер тобі пацієнт?

— Дурниця. Я лікував одного пацієнта пів року на жовтачку і щойно нині виявилося, що він китаєць.

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКЕ ВИСТАВОВЕ ТОВАРИСТВО повідомляє, що його адреса є така:
UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASS'N., Inc.,
P. O. BOX 1014,
CHURCH STREET ANNEX,
NEW YORK, N. Y.
NICHOLAS MURASZKO, Treasurer.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає: Степан Куропась.

Російська чорносотенна громада підносить голову. Досі в Шікаґо мало було про неї чути, хіба з нагоди якихсь скандалів, або автомобільних випадків. А ось із нагоди Великодня зібралася бувша російська аристократія на свячене, або, як у них називається, „розгавіни", а потім на нараду в клюбі „Яр", якого власником є полковник Ященко, той самий, за якого розпиналися деякі українські круги в Шікаґо, заключаючи з імени, що він українець. Очевидно, помилилися щодо його особи, хоч він має українське імення. На нараді були присутні не якісь бідні російські аристократи, про яких нераз пишуть часописи, що вони чистять вікна, черевики, чи є шоферами в Ню Йорку. Але були такі, що навіть на американські відносини є багатирями, а саме князі Ростислав, Голицин, Воєводскі, Старосельскі і грузин Кантакузене. Радили над своєю матушкою Росією і хоч нічого там не врадили, то рішили частіше сходитися з огляду на неспокій в Европі. В тому самому часі часопис „Геральд енд Еґземінер" поміщував і статті про російську кольонію в Шікаґо, де нарахував аж 170,000 правовірних москалів, які без огляду на політичні переконання осталися вірними своїй вітчині. В тому часопис не помилився, що москаль, білий чи червоний, думає про „єдину неділиму". Та правдивих москалів у нас тут майже нема, а є лише малороси.

Збори Окружного Комітету Відділів У. Н. Союзу відбулися в пятницю, 29 квітня. На програмі нарад була справа Третього Дня Українського Народного Союзу і злучені з ним спортові змагання дружин. Вибрано головного радного Тараса Шпікулу господарем Дня, а до ділового комітету Дня ввійшли панове: Микола Николишин, Тимко Кривовяз, Мартин Барабаш і Микола Боднарчук. Харчеві справи Дня передано жіночому відділови У. Н. С. ч. 125.

Голова спортової секції У. Н. Союзу в Шікаґо, п. Осип Притула, подав плян відносно спортової частини Дня, з якого присутні урядники відділів довідалися про широко закроєну спортову акцію нашої молоді в Шікаґо. Деякі урядники звертали увагу голові спортової секції, щоб усе і всюди мав на оці лише добро У. Н. Союзу і щоб дбав про те, що як уже „Батько Союз" фінансово помагає пописуватися нашій молоді в спорті, то щоб молодь віддячилася за поміч і дійсно стала лавами в нові ідейні ряди У. Н. Союзу.

Присутні урядники розглянули дальше справу будови дому У. Н. Союзу і довідалися від голови комітету, що деякі Союзові відділи мають уже ухвалені гроші на річ дому, а саме, відділ 111 з Джолієт $5, відділ 22 $50, відділ 125 $50, відділ 379 $100 і відділ 252 $25. В касі дотепер є 1,000 долярів.

Українських радіових програм у Шікаґо слухають свої і чужі. Коли вже представляємось через радіо перед своїми і чужими, то треба, щоб така передача була ефектовна. А щоб так було, треба до неї приготовитись. І треба підшукати відповідні вирази з багатого словника української мови. Не треба повторяти разу-раз одно й те саме. І не треба вживати забагато шабльонових виразів і суперлятивів. Бо як виглядає таке оголошення українського бизнесмена, що продає найліпше пиво, найкращі меблі, найліпші окуляри, найсвіжіще молоко, найкращий крам у Шікаґо? Це вже велике перебільшення. Чи можливо, щоб українці в нашому місті мали все найкраще? Чи не вистарчить, коли твердимо, що пиво є добре? Нащо все повторяти про „холодну склянку пива"? Наші люди, що займаються передачею українських програм через радіо, є добрі і заслужені люди і саме тому їм повинно залежати на чистоті і відповіднім ефекті нашої рідної мови. Ясна річ, що це все тут сказано „не во гнів", а просто як заввагу одного з радіових слухачів.

Нова церковна громада повстала в місті Ґемонд, Індіяна, в близькому сусідстві Шікаґа. Досі не було життя в українському Гемонді. Мало живе там наших людей, одначе досить їх є, щоб вести організаційне життя. Є там і відділ Українського Народного Союзу.

Славний фізик Фаренгайт є польського роду. Так подає польський часопис „Дзеннік Шікаґовскі". Як бачимо, то по литовськім Косцюшку, Пуласкім і німецькім Копернику прийшла „криска і на матиска", себто й на німця Фаренгайта. Польські „вчені" вишукали, що й він є поляком з „крві і косьці". Кажуть, що Фаренгайт уродився в Ґданську, а що він перший винайшов термометер, то беруть „кредит" і за це та спростовують світову історію, кажучи, що перший термометер на світі винайдено в Польщі!

Григорій Прохорович.

МАТИ

Твої стомлені очі і постать похила,
І зморщки на блідім від горя чолі.
И уся, моя Мамо, така рідна і мила
Стоїш Ти в уяві всякчасно мені.

Як ангел хранитель, Твій дух все зо [мною.
Він вказує шлях мій у день і в ночі.
Як стерник у бурю твердою рукою
Ведеш корабель Ти в мойому житті.

Я дуже шаную Твої заповіти,
І мову Твою все життя бережу;
Я знаю вже, Мамо, чиї ми є діти,
Свідомість цю в серці давно я ношу.

Приймиж, моя Мати, від рідного сина
Пошану і вдячність і щиру любов.
Вірю, що воскресне вже скоро Вкра-[їна
І стане могучою, вільною знов!

ПРОТОКОЛ

З РІЧНИХ НАРАД ВИКОННОГО КОМІТЕТУ ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Наради відбулися в суботу, 18-го грудня 1937 р., в Джерзі Ситі, Н. Дж., в домі під ч. 83 вул. Ґренд.

(1)

Звіти екзекутиви й дискусія над ними.

Участь у нарадах взяли: Омелян Ревюк, Микола Мурашко, Анна Середа, д-р Лука Мишуга, Дмитро Галичин, Юліян Павчак — члени екзекутиви Обєднання; адв. Михайло Пізнак, Микола Близнак, Володимир Череватюк, Микола Данильченко, Остап Кривень, адв. Василь Кузьма, Степанія Галичин, Олекса Яремко — члени виконного комітету Обєднання. Крім того були присутні спеціяльно запрошені гості з краю: артисти Рудницькі, висланники Народньої Лічниці у Львові; проф. О. Кошиць; О. Грибівський, представник О.У.Н.; М. Дудра, відпоручник Т-ва „Просвіта" у Львові. На нарадах були теж присутні представники молоді: Михайло Герман, Олександра Ликтей, Іван Коцюбинський, Марія Возняк, Марія Боднар, Іван Романишин, Володимир Михайлишин, Марія Кусий, Петро Гондович, Марія Лехицька, Антін Шумейко, Іван Гондович, Емілія Ревюк, Степан Шумейко.

Наради відкрив голова Омелян Ревюк у год. 2-гій пополудні, витаючи присутніх гостей та членів виконного комітету, почім передав провід зборів М. Мурашкові. Наступили звіти екзекутиви. Перший здав звіт предс., Омелян Ревюк. (Звіт був поміщений у „Свободі" з 24. грудня 1937). Другий з черги звіт здавав секретар Обєднання, д-р Лука Мишуга. (Звіт був поміщений у „Свободі" з 28. грудня 1937). Фінансовий звіт здав фін. секретар Дмитро Галичин, зазначуючи, що за 15 літ існування Обєднання суми жертв на народні цілі, які йшли через цю організацію, представлялися кожного року меншбільш однаково, з винятком 1936 року, коли переводжено дві виняткові збіркові кампанії: кампанія $40,000 фонду на визвольну боротьбу й кампанія допомоги повенянам; тоді, очевидно, прихід був значно більший, як в інших роках. Юліян Павчак, касієр Обєднання, заявив, що годиться вповні зо звітом фін. секретаря та не має від себе жадних особливих заміток. За контрольну комісію здає звіт Микола Близнак. Він стверджує, що контрольна комісія переглянула 16. грудня 1937 р. фінансове діловодство, провірила всі квіти на приходи та розходи, переглянула навіть подрібно листи поодиноких жертводавців і прийшла до висновку, що фінансове діловодство було ведене зразково. В імені контрольної комісії висловлює признання екзекутивному комітетові.

Наступає дискусія над звітами екзекутиви. До слова голоситься д-р Семен Демидчук і ставить запити до рек. секретаря Обєднання:

1) Чи англійський посол Дейвис приїхав до Злучених Держав на запрошення Обєднання, чи тільки на запрошення американських організацій? Д-р Мишуга: Пос. Дейвис мав порозуміння з американськими організаціями. З Обєднанням навязав контакт уже три роки тому, у висліді чого пос. Дейвис, приїхавши до Злучених Держав, присвятив значну частину свого часу українським справам.

2) Яку суму грошей дало Обєднання на видання книжки д-ра Галича? Д-р Мишуга: Обєднання як таке не дало нічого, бо не мало на це призначеного фонду, а жертви, які напливають до Обєднання, мають своє точне призначення від жертводавців. Відповідну суму на ту ціль виасиґнував Український Народний Союз.

3) Д-р Мишуга згадав у свому звіті за те, що українські посли в краю повинні тепер зложити свої мандати. Чи це перший раз порушується ту справу та ставиться публично домагання до наших послів, щоб вони зложили мандати, та чи може Обєднаня листувалося з послами в цій справі передтим. Д-р Мишуга: Це не є домагання, а висловлення опінії щодо цього, що наші посли, ведучи угодову політику, нанесли шкоду українській справі та заразом допомогли Польщі зняти українську справу в Польщі з міжнародньої арени і визнати її як внутрішню справу Польщі.

4) Якого змісту була телеграма, вислана Обєднанням до французького міністра Дельбоса? Д-р Мишуга: Телеграма та була поміщена в цілості в „Свободі". Кожний міг запізнатися з її змістом. Телеграму вислано на руки мін. Дельбоса до Парижа й до Варшави. Нею вказували ми на польську екстермінаційну політику супроти українців.

5) В якім відношенні стоїть Обєднання до видавання в Лондоні місячника „Контемпорари Рошія", присвяченого українським справам? Д-р Мишуга: Місячник „Контемпорари Рошія" виходить під редакцією Ланселота Лотона, відомого журналіста, з яким п. Евген Ляхович підчас свойого побуту в Лондоні навязав звязки. Тепер, коли журнал уже виходить, Обєднання старається його поширювати, замовляючи відповідну скількість примірників до розпродажу.

6) Чи адв. Михайло Пізнак був присутній при контролі фінансового діловодства? Микола Близнак: Так. Контролю переводили всі три контрольори.

7) Чи контрольна комісія переглянула точно висилки ОДВУ? Микола Близнак: Так. Жертвам, які впливали до Обєднання через ОДВУ, контрольна комісія присвятила найбільше уваги, тому, що їх було найбільше.

Олекса Яремко: Яку поміч дало Обєднання молоді? Дмитро Галичин: Ніхто з молоді не звертався до Обєднання по поміч. Д-р Мишуга: Обєднання не могло дати ніякої матеріяльної помочі молоді, хочби навіть хотіло, бо не має на це ніяких резервових фондів до диспозиції. Всі висилки до Обєднання мають точне призначення. Покищо не вплинуло нічого на поміч молоді. Можливо, що нинішні наради переведуть відповідну ухвалу в користь цеї справи.

Адв. Кузьма: Чи не краще булоб, якби Обєднання мало в банку чекове конто. Тоді висилка грошей до краю коштувалаб менше, а заощаджені гроші можна булоб призначити на ведення канцелярії. Дмитро Галичин: Банки більше числять за чекове конто, ніж почта. Дешевшого способу висилки грошей, як має Обєднання, не можна знайти.

На внесок Миколи Близнака, попертий Володимиром Череватюком, присутні приняли одноголосно звіти екзекутиви та висловили їй признання.

(Далі буде).

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

На Український Народній Дім у селі Черніхівцях, повіт Збараж.

На повищу ціль зложили: В. Гірчиця $7; А. Лемешка $6; по $5: І. Мечник, О. Комар, Л. Кірик, Марія Боднар, П. Чорномаз, П. Пахольчишин, С. Бойко, І. Кінах, Михайлина Ленько; по $3: В. Репета, І. Водюк; по $2: Д. Гірка, П. Нагай, Б. Гірчиця, А. Зілінський, Марія Долина, Л. Мазуркевич, О. Керницький, І. Борак, К. Пех, С. Ратушний; по $1: Анна Вітенко, Олена Мазуркевич, І. Соколовський, О. Шпундер, Анна Власюк, Христина Творищук, Н. Кузьма, І. Дроздовський, М. Комар, П. Ґулька, Н. Білик, П. Телевяк, А. Ковальчук, П. Подлесни, О. Кіпибіда, К. Шинькар, С. Данилевич, М. Панахида, Настя Панахида, С. Павлик, Ф. Стефанів, С. Гірний, Ольга Гірчиця, Стефанія Якимів, Н. Фесолович, М. Перчишин, П. Тибор, Н. Перчишин, Д. Чорнюк, Н. Симашин, П. Славута, В. Батюк, О. Загоруйко, Т. Чіхрай; по 50 ц.: М. Маґлівський, І. Гузар, Д. Ґула, М. Сітницький, М. Іванів, Н. Крилина, І. Атаманець, А. Осачук, М. Кудрик, М. Татарин, Г. Семчишин, Я. Кравчук, В. Гучко, В. Когут; по 25 ц.: Н.Н., Г. Цап, Марія Різник, Юстина Ґулька. Загальна сума $126.

Комітет Народнього Дому в Черніхівцях, повіт Збараж, заснований тут в Америці, зібрав до цього часу згаданих $126, за котрі жертводавцям серде́чно дякує. Збірка продовжається. Жертви просимо слати на адресу:

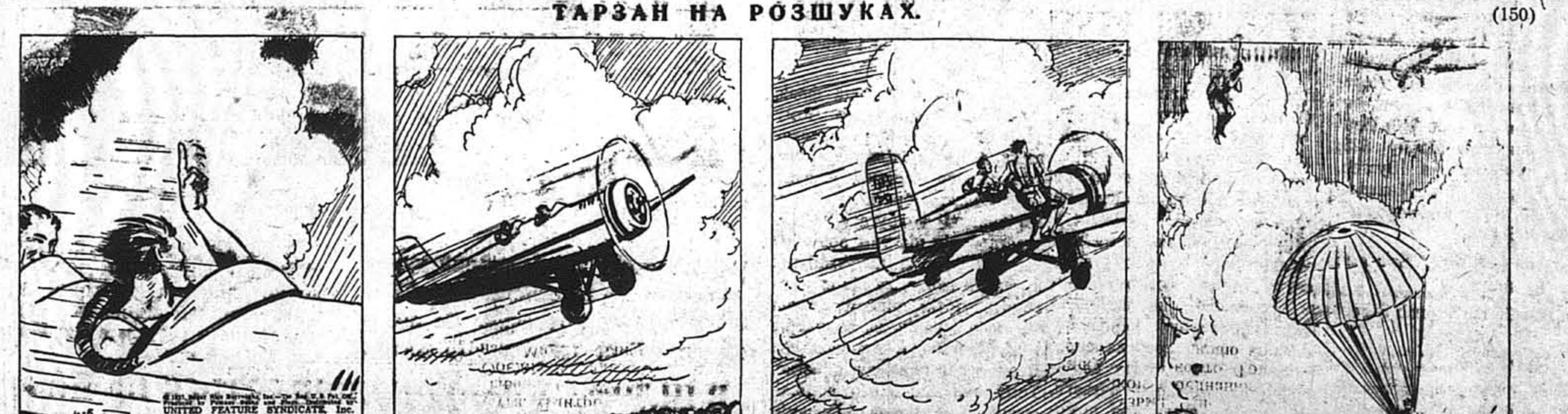
JOHN MECZNYK
298 Monroe St. Passaic, N. J.

ЗА КОМІТЕТ:
Іван Мечник, предс.;
Василь Репета, секр.;
Олександер Керничний, касієр.

Збірцю займалися: Іван Мечник, Олександер Керничний, Лука Кірик.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(150)

Коли Бравн заявив, що неможливо опускатись на землю, Тарзан тільки кивнув головою. Це його не дуже зажурило, бо вже передтим він умовився з Бравном, що робити в цьому випадку. Звертаючись до Бравна, Тарзан з цілої сили заговорив: „Піднеси літак можливо якнайвище і скажи мені, коли прийде пора". Його слова заглушував мотор. Та Бравн знав, про що йде.

Він почав великими кругами підносити літака вгору. Притім він пильно вдивлявся на мірник висоти. Піднявшись на дві тисячі стіп, він зрівняв літака і тепер почав вибирати найкраще місце, звідки вони оба моглиб зіскочити в легкопадах. Притім він брав під увагу напрямок вітру. Коли рішив, що натрапив на добре місце, він заговорив:

„Уважно, готовсь!" Тарзан виліз з нутра літака і станув на краю крила. Притім він тримав шнурок від легкопаду. Бравн іще хвилю маневрував літаком, щоб дати Тарзанові добру можливість якнайкраще зіскочити. А по кількох секундах він закричав: „Скачи!" Тарзан зовсім спокійно, без найменшого страху, відбився від крила і поринув мов куля в повітрі.

Кілька секунд пізніше за ним вискочив Бравн. Він іще зо страшенною скорістю летів униз, коли під собою запримітив легкопад Тарзана, що, надувшись, танцював у повітрі мов бальоник. Та скоро і легкопад Бравна почав відчинятись і немов тягнути його тіло вгору. Далі вони оба завісились у повітрі, танцюючи то сюди то туди й зближаючися ступнево до землі.